

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/68829>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-06 and may be subject to change.

Niet de Vijf geven

Door Leon Wecke

De NAVO werd ooit opgericht 'to keep the Russians out, the Germans down, and the Americans in,' aldus de eerste secretaris-generaal van de NAVO, Lord Ismay.

Inmiddels is het een en ander veranderd in het internationale politieke landschap: eertijdse bergen zijn deels in heuvels veranderd en sommige woeste rivieren van toen zijn droog gevallen. Alhoewel, er is ook nieuw struikgewas ontstaan dat zich moeilijk laat inperken.

Na het vallen van de Muur werd de NAVO 'een oplossing op zoek naar een probleem.' De NAVO vond grootschalige schendingen van de mensenrechten in Kosovo en wel door het boven de Albanese Kosovaren gestelde Servische gezag. En ofschoon er geen VN-mandaat voor handen was, kon de NAVO door middel van de Kosovo-campagne naar buiten toe haar bestaansrecht, zo niet bewijzen, dan wel aanduiden. De veranderde NAVO-strategie houdt immers in dat niet zozeer de directe verdediging van het bondgenootschapsgebied het toekomstig doel van de organisatie is, maar het uitvoeren van vredesoperaties.

De NAVO-doelstelling van weleer blijkt grondig veranderd. Weliswaar zullen de Russen in de voorzienbare toekomst geen lid worden, maar ze zijn niet meer de vijand die met militaire dreiging buiten de deur moet worden gehouden. De Duitsers behoeven er niet meer onder gehouden worden. In tegendeel, ze maken deel uit van de NAVO en bijvoorbeeld, waar het Zuid-Afghanistan betreft, wordt op hen een hartstochtelijk beroep gedaan nog meer te participeren dan ze volgens hun eigen grondwet mogen. En de Amerikanen die zijn er nog steeds in, zij het dat ze eerst de NAVO als gereedschapskist gebruikten, maar nu in toenemende mate het bondgenootschap als meer dan alleen een selectief te benutten voorraad militaire middelen beschouwen.

De NAVO kan naar buiten toe nog steeds een eenheid uitstralen, maar naar binnen toe is het een oud lichaam, waarin de internist een aantal tumoren heeft ontdekt, die misschien ook wel kwaadaardig zijn. De unilaterale politiek van de Amerikaanse regering heeft die

tumoren voor een belangrijk deel veroorzaakt en hun groei bevordert. Het is dan ook geen wonder dat oudgedienden uit de oude NAVO hun verlangen naar weleer niet onder stoelen of banken steken. Zo deden vijf oud-generaals in hun 'Towards a Grand Strategy for an Uncertain World' een aantal aanbevelingen. Zo zijn zij voorstander van een directoraat, dat over militaire inzet de beslissingen neemt, en het vermijden van beperkingen door nationale regeringen inzake hun deelneming aan militaire operaties. Zij zien geen rol in de besluitvorming voor niet-deelnemers en geen rol voor de VN-Veiligheidsraad als onmiddellijke actie inzake bescherming van grote groepen mensen is vereist. Zij gaan in hun toekomstvisie zo ver dat zij de doctrine van de preëemptieve oorlog benadrukken. Net als in de Koude Oorlog worden de Westerse waarden en levenswijze in gevaar geacht: terrorisme, religieus fundamentalisme, de georganiseerde misdaad en de verspreiding van massavernietigingswapens zijn de vijand waartegen men zich resoluut te weer moet stellen.

Dat er, zoals zij onderstrepen, krachten zijn, die het niet goed menen met ons soort maatschappijen, is waar. En dat politici verantwoordelijk zijn voor het militair gebeuren is in onze democratieën in elk geval een feit. En dat zulks vertragend kan werken op de besluitvorming evenzeer. Maar dat een directoraat bestaande uit Amerikaanse, Europese en NAVO-leiders in de toekomst de beslissingen over oorlog of vrede moeten nemen, getuigt van een ondemocratische gezindheid. Hierdoor wordt de geloofwaardigheid van onze politieke democratie aangetast en worden democratische procedures ter zake overboord gezet. Dat we in de toekomst kennelijk niet te zwaar moeten beuren aan het ontbreken van een mandaat van de Veiligheidsraad, zoals tussen de regels van de Vijf blijkt, is een standpunt dat tot een schending van het VN-handvest en het internationaal recht kan leiden. Dat je in theorie een overduidelijke op handen zijnde aanval van een vijand met een tegenaanval te vlug af moet zijn, is overigens wel redelijk. Maar de optie van een preëemptieve oorlog kan ook, als gevolg van een onjuiste analyse van vijandelijke intenties of als resultaat van een bewust verkeerde in-

terpretatie, eerder tot meer dan minder onveiligheid leiden.

Het nieuwe doel 'vredesoperaties,' waarvoor de NAVO nu zou staan is een in feite een lapmiddel om de organisatie bestaansrecht te verlenen. Het leidt er toe dat nu de NAVO voor een succes in Afghanistan verantwoordelijk is gemaakt, en wel mede op eigen verzoek, een mislukking tevens een failliet van de organisatie zou betekenen. Wat te vroeg heeft de secretaris-generaal met zoveel woorden uitgeroepen dat het voortbestaan van de NAVO afhankelijk is van de doelbereiking in Afghanistan, terwijl toch minstens er gerede twijfel aan het verhoopte succes te verbinden is. Het recept dat de Vijf voorschotelen, kan misschien verschillend geïnterpreteerd worden, maar het riekt te veel naar opvattingen die passen bij een echte, bijna in militaire kracht gelijkwaardige, vijand. En, helaas voor de vroegere verdedigingsorganisatie, is die vijand er niet meer. 'Wat niet is kan komen,' luidt het gezegde. Maar de toenemende geldigheid van het paradigma van de complexe interdependentie – de wederzijdse in verdragen en instituties belichaamde afhankelijkheid bij het oplossen van grote veelal mondiale problemen – alsmede de mislukking van de unilaterale Amerikaanse politiek, ondersteunen de hypothese dat de visie van de Vijf niet voor de toekomst een oplossing biedt, maar voor het verleden van de Koude Oorlog. En die is, men kan dat zelfs bij Poetin en Bush navragen, echt voorbij. Wat dat betreft geef mij de Vijf maar liever niet. ■